

Nr 61.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående befrielse för G. S. Cassel m. fl. från viss betalningskyldighet; given Stockholms slott den 1 februari 1935.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen under punkterna 1:o—3:o hemställt.

GUSTAF.

Ivar Vennerström.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 1 februari 1935.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden SCHLYTER, WIGFORSS, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Departementschefen, statsrådet Vennerström anför:

1:o .

Vice korpralen vid flygskolkåren Gunnar Sigurd Cassel var den 28 juli 1932 före början av ett flygpass i förarens frånvaro sysselsatt med igångsättande av motorn å flygplanet nr 5563, vid vilket Cassel tjänstgjorde såsom mekaniker. Motorn kom härunder i gång på fullvarv, varvid flygplanet rullade framåt och gick runt med påföljd att åtskilliga skador uppstodo å planet. Efter med Cassel hållet förhör ålade chefen för flygskolkåren genom lagakraftvunnet beslut den 8 augusti 1932, jämlikt 130 § strafflagen för krigsmakten, Cassel

Bihang till riksdagens protokoll 1935. 1 saml. Nr 61.

262 35

för vårdslöshet i fullgörande av tjänsteplikter disciplinstraff av vaktarrest i fyra dagar. Sedan därefter frågan om ersättning i anledning av olyckan gjorts till föremål för handläggning vid Skånska kavalleriregementets krigsrätt, yrkade vederbörande åklagare därstädes, att Cassel såsom vållande till olyckan måtte förpliktas ersätta kronan kostnaderna för flygplanet's iståndsättande med 2,704 kronor 88 öre.

Enligt utslag den 14 november 1933 fann krigsrätten genom vad i målet förekommit utrett, att Cassel, då han såsom mekaniker skolat igångsätta motorn å flygplanet, i stället för att i enlighet med givna och av honom kända föreskrifter förvissa sig om, att gasreglaget varit tillbakafört och tillse, att antingen bromsklotsar funnes framför hjulen eller också en man i förarsitsen, låtit gasreglaget stå öppet, vilken underlåtenhet haft till följd, att motorn plötsligt gått i gång på fullvarv, samt flygplanet rullat fram och gått runt och därvid erhållit de i målet närmare omförmälda skador, vilkas avhjälpande dragit en kostnad av 2,704 kronor 88 öre. Då Cassel genom denna sin försumlighet i tjänsten finge anses vållande till skadorna å flygplanet, förpliktade krigsrätten honom att till statsverket genast utgiva nämnda belopp, 2,704 kronor 88 öre.

Krigshovrätten, där Cassel anförde besvär, fann enligt utslag den 6 februari 1934 skäl ej vara anført, som föranledde ändring i krigsrättens utslag.

Krigshovrättens utslag har vunnit laga kraft.

I en till Kungl. Maj:t ställd skrift har Cassel sedermera — med förmålan att han icke ägde några tillgångar utöver sin lön, ävensom att ett utgivande av det honom ådömda skadeståndet skulle för lång tid framåt undergräva hans ekonomi — anhållit att av nåd bliva befriad från den honom ålagda betalnings-skyldigheten.

Över denna ansökning har *flygstyrelsen* den 28 mars 1934 avgivit yttrande och därvid anført, bland annat, följande.

En indrivning av kronans fordran enligt krigshovrättens utslag kunde äga rum genom successiv kvittning mot någon mindre del av Cassels avlöning, i den mån densamma förfölle till betalning. För ändamålet kunde även i sinom tid tagas i anspråk Cassel tillhöriga, vid kåren insatta postsparbanksmedel till belopp av 611 kronor 94 öre. Emellertid syntes det obilligt att mot Cassel förfara på sätt som antytts. Starka skäl talade för kravets eftergivande. Visserligen vore det fastslaget, att den försummelse, Cassel låtit komma sig till last, föranlett skadorna, men å andra sidan syntes böra beaktas, att flygmaterielen till sin beskaffenhet vore ömtålig och lätt utsatt för skador. Det låge härvid i sakens natur, att reparationer och översyn, även med den bästa skötsel av materielen, bleve nödvändiga under materielens användning. Att en i och för sig lindrig försummelse, vilken, efter vad det ville synas, berott mera på glömska i iveren att utföra ett givet uppdrag än på egentligt slarv, åstadkommit betydande skador, vore sålunda att hänföra till flygmaterielens omförmälda beskaffenhet. För försummelsen hade Cassel utstått sitt straff. Skulle han emellertid under sin fortsatta tjänst vid flygvapnet nödgas att av sina knappa avlöningsförmåner ersätta den uppkomna skadan, skulle påföljden av försummelsen bliva obilligt hård.

I anslutning till det anförda hemställde flygstyrelsen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att Cassel måtte befrias från den honom en-

ligt krigshovrättens utslag den 6 februari 1934 ålagda betalningsskyldigheten samt att fordringsbeloppet finge avskrivas ur vederbörliga räkenskaper.

Statskontoret har den 13 april 1934 avgivit utlåtande i ärendet och därvid anført följande.

Ämbetsverket finge till en början erinra, att befattningshavare i statens tjänst under omständigheter, liknande dem som föreläge i nu ifrågavarande ärende, i åtskilliga fall befriats från dem ådömd ersättningsskyldighet. Så hade exempelvis skett i fråga om vissa tjänstemän, vilka under tjänstgöring såsom automobilförare varit vållande till olyckshändelse och i anledning därav förpliktats utgiva skadestånd. Statskontoret hänvisade härutinnan till Kungl. Maj:ts proposition nr 82 till 1927 års riksdag angående befrielse för förre furiren K. E. V. Pettersson från viss betalningsskyldighet jämte de i nämnda proposition angivna precedensfallen (sid. 5). Vidare hade av 1931 års riksdag banförmannen vid statens järnvägar J. Jonsson befriats från ersättningsskyldighet för vissa genom hans förvållande uppkomna skador å en statens järnvägar tillhörig dressin m. m. (proposition nr 22 och riksdagens skrivelse nr 18). I proposition nr 18 till 1934 års riksdag hade slutligen bland annat föreslagits, att en vid statens järnvägar anställd chaufför A. R. Andersson, som genom vårdslöshet förorsakat skada å två järnvägarna tillhöriga omnibussar och därför av vederbörande häradsrätt förpliktats utgiva viss ersättning till kronan, måtte befrias från nämnda skadeståndsskyldighet.

Statskontoret hade särskilt velat erinra om sistnämnda båda fall, enär i desamma de ersättningsskyldigas vållande till vederbörande olyckshändelser, liksom i det nu förevarande fallet, väsentligen haft sin grund i tjänstenit, vilken omständighet av de i nyssnämnda båda ärenden hörda ämbetsverken ansetts utgöra ett skäl för fordringarnas efterskänkande.

Under åberopande av vad sålunda anförts och vad flygstyrelsen i ärendet framhållit finge statskontoret uttala, att ämbetsverket icke funnit anledning motsätta sig, att riksdagens medgivande till efterskänkande av statsverkets ifrågavarande fordran hos Cassel måtte utverkas.

I anslutning till vad flygstyrelsen och statskontoret sålunda anført, finner jag mig böra tillstyrka, att Cassel befrias från ifrågavarande ersättningsskyldighet å 2,704 kronor 88 öre.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att Gunnar Sigurd Cassel må befrias från honom jämlikt krigshovrättens utslag den 6 februari 1934 åliggande skyldighet att till kronan utgiva skadestånd med 2,704 kronor 88 öre, samt

att ifrågavarande belopp må ur flygvapnets räkenskaper avskrivas.

2:o.

Vid andra flygkåren tjänstgörande värnpliktige nr 2055 45/1933 G ö s t a Helge W e r a s o f f S a n d s t r ö m framförde den 11 december 1933 i tjänsteärende lastautomobilens B 2670 från Vasagatan mot Klara Mälarstrand i Stockholm. Vid automobilens framförande under därvarande järnvägsbro stötte en å automobilens lastad låda, innehållande en kronan tillhörig flygmaskinsmotor, mot en av brons balkar med påföljd att lådan föll i gatan och flygmaskinsmotorn skadades.

Sandström ställdes sedermera under åtal vid Stockholms rådhusrätt för ovarsamt framförande av motorfordon. I målet förde kronan ersättningstalan mot Sandström på grund av de vid ifrågavarande tillfälle uppkomna skadorna å flygmaskinsmotorn.

Genom utslag den 12 februari 1934 prövade rådhusrätten — enär av utredningen i målet framginge, att Sandström vid tillfället brustit i den omsorg och varsamhet, som till förekommande av olycksfall betingats av omständigheterna, samt därigenom vållat påkörningen och därvid uppkomna skador — jämlikt 2 och 16 §§ vägtrafikstadgan rättvist döma Sandström för vad han sålunda låtit komma sig till last att böta 10 dagsböter, varje dagsbot fastställd till en krona, att tillfalla kronan. Därjämte förpliktades Sandström att till kronan genast mot kvitto utgiva av kronan i skadestånd fordrade 650 kronor.

Rådhusrättens utslag har vunnit laga kraft.

Hos Kungl. Maj:t har Sandström — med förmälan, bland annat, att han saknade medel till gäldande av det honom ådömda skadeståndet — anhållit att av nåd bliva befriad från betalningsskyldighet.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Sandström vid företagen undersökning befunnits sakna utmätningsbar egendom.

Flygstyrelsen har i yttrande över ansökningen den 24 april 1934 erinrat, att Sandström vid omförmälda tillfälle fullgjort honom såsom värnpliktig i tjänsten anbefalld körning. Med hänsyn härtill ävensom till att dels den av Sandström ådagalagda vårdslösheten, av det honom ådömda bötesstraffet att döma, varit ringa, dels ock Sandström syntes sakna möjlighet att fullgöra den honom ålagda ersättningsskyldigheten, hemställde flygstyrelsen, att Kungl. Maj:t måtte inhämta riksdagens medgivande därtill, att kronans fordran å Sandström efterskänktes samt att fordringen i flygvapnets räkenskaper avskreves.

Statskontoret har den 5 maj 1934 avgivit utlåtande i ärendet och därvid anfört, bland annat, att då Sandströms försummelse varit jämförelsevis ringa och någon utsikt att av honom utfå det belopp, varmed han häftade i skuld till statsverket, knappast torde förefinnas, ämbetsverket icke ville motsätta sig, att riksdagens medgivande till efterskänkande av ifrågavarande fordran hos Sandström utverkades.

Med hänsyn till de ringa utsikterna att utfå statens fordran hos Sandström och i betraktande av vad flygstyrelsen och statskontoret i övrigt anfört vill jag tillstyrka, att Sandström befrias från skyldighet att gälda det honom ådömda ersättningsbeloppet 650 kronor.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att Gösta Helge Werasoff Sandström må befrias från honom jämlikt Stockholms rådhusrätts utslag den 12 februari 1934 åliggande skyldighet att till kronan utgiva skadestånd med 650 kronor, samt

att ifrågavarande belopp må ur flygvapnets räkenskaper avskrivras.

3:o.

Den 14 november 1933 utbröt eld i ett fänriken Nils Gösta Schyllander å vinden i Göta trängkärs kanslihus tilldelat boningsrum. Omständigheterna vid olyckstillfället torde kunna sammanfattas sålunda:

Schyllander hade nämnda dag, sedan en värnpliktig vid halv femtiden på eftermiddagen eldat i kakelugnen uti ifrågavarande boningsrum, ungefär en halvtimme därefter avlägsnat sig från rummet utan att tillse eldbrasan eller vidtaga några till betryggande av eldsäkerheten erforderliga åtgärder. Schyllander hade icke givit den värnpliktige några instruktioner för sättet vare sig att elda eller att vidtaga erforderliga åtgärder för eldsäkerhetens betryggande. Vid tiotiden på aftonen hade Schyllander upptäckt, att eld utbrutit i rummet och därvid omedelbart alarmerat Skövde stads brandkår men samtidigt för vaktbefälhavaren framhållit, att det vore onödigt att blåsa i kårinstruktionen föreskriven brandalarm, varför denne uraktlätit detta. Eldsvådan anses hava uppkommit därigenom, att glöd eller eldbrand fallit ur kakelugnen och antänt i rummet befintliga brännbara ämnen.

Med anledning av vad sålunda förekommit ställdes Schyllander av vederbörande åklagare under åtal vid Göta trängkärs krigsrätt under yrkande att, enär Schyllander vid nämnda tillfälle varit vållande till eldskadan i kårens kanslihus och i sammanhang därmed gjort sig skyldig till tjänstefel, Schyllander måtte dömas till ansvar för vad han sålunda låtit komma sig till last ävensom förpliktas ersätta kronan genom eldsvådan uppkomna skador å kronans egendom med tillhoppa 3,078 kronor 75 öre jämte ränta å varje i denna summa ingående delbelopp efter 5 procent från den dag, krigsmakten visade sig hava utbetalt detsamma.

Genom utslag den 13 januari 1934 förpliktade krigsrätten — jämte det krigsrätten dömde Schyllander till disciplinstraff av vaktarrest i sju dagar — Schyllander att ersätta krigsmakten ifrågavarande kostnader med 3,078 kronor 75 öre.

Krigshovrätten, varest åklagaren anförde besvär under yrkande om bifall till sitt ersättningsyrkande i vad detsamma avsåge ränta, fann enligt utslag den 5 juni 1934, varemot Schyllander ej ägde fullfölja talan, skäligt att, med ändring av krigsrättens utslag i vad talan däremot fullföljts, förplikta Schyllander att till kronan gälta ränta på sätt i målet yrkats med 5 procent å de särskilda i utdömda skadeståndet ingående belopp, kronan visade sig hava till skadans avhjälpande utgivit, från utgivningsdagen tills betalning skedde.

I en till Kungl. Maj:t ställd skrift, dagtecknad den 6 oktober 1934, har Schyllander anhållit att av nåd bliva befriad från den honom ålagda betalningsskyldigheten. Till stöd för ansökningsen har Schyllander bland annat anför, att ett successivt uttagande av det utdömda beloppet jämte ränta skulle medföra, att han under lång tid framåt finge disponera allenast en ringa del av honom tillkommande avlöningsförmåner.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Schyllander vid den 14 juni 1934

företagen undersökning befunnits sakna utmätningsbara tillgångar till gäldande av det honom ådömda skadeståndet, ävensom att Schyllander, som den 25 oktober 1934 erhållit lön såsom fänrik vid trängen, dessförinnan allenast uppburit ersättning såsom surnummerär officer med 63 kronor 90 öre i månaden.

Arméförvaltningens artilleri-, fortifikations- och intendentsdepartement hava den 10 november 1934 avgivit utlåtande i ärendet och därvid anfört i huvudsak följande.

Av utdömda kapitalbeloppet, 3,078 kronor 75 öre, hänförde sig 15 kronor 45 öre, avseende vissa av Schyllander från kårens förråd utrekvirerade, vid eldsvådan skadade gevärspersedlar, till anslag under artilleridepartementets förvaltning, 35 kronor 20 öre, avseende vissa förstörda rumsinventarier, till anslag under intendentsdepartementets förvaltning, samt återstoden, 3,028 kronor 10 öre, avseende kostnader för reparation av den vid branden skadade byggnaden, till anslag under fortifikationsdepartementets förvaltning. Enligt av kårchefen i skrivelse till departementen den 19 juni 1934 lämnad uppgift hade kostnaden för byggnadens reparation uppgått till ytterligare 17 kronor 50 öre, beträffande vilket belopp ersättningsyrkande ej framställt vid krigsrätten. Schyllander torde emellertid vara till kronan ersättningsskyldig jämväl för detta belopp.

Vad anginge den av Schyllander ådagalagda vårdslösheten vid omförmälda tillfälle framginge av krigsrättens protokoll, att skadorna uppkommit genom Schyllanders underlåtenhet att ägna en tänd eldbrasa i ett av honom disponerat rum i kronans byggnad nödig tillsyn. Den av Schyllander härigenom visade vårdslösheten kunde emellertid, att döma av det honom ådömda disciplinstraffet samt av omständigheterna i övrigt i målet, icke anses hava varit av grov beskaffenhet. Därest nämnda byggnad med inventarier varit försäkrad mot eldfara, skulle, jämlikt 25 § lagen den 8 april 1927 om försäkringsavtal, vederbörande försäkringsgivare icke ägt att, för vad han i anledning av branden måst utgiva, regressvis hålla sig till Schyllander, vilken alltså för sådan händelse skulle undgått att ersätta skadorna. Nu angivna förhållande hade synts departementen innefatta ett i och för sig välgående billighetsskäl till förmån för att Schyllander befriades från den honom ålagda ersättningsskyldigheten. Detta i förening med vad som upplysts rörande Schyllanders obetydliga löneförmåner syntes departementen motivera ett efterskänkande av kronans ifrågavarande fordran. Departementen hemställde, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att kronans fordran å Schyllander på grund av vållande till omförmälda eldsvåda, utgörande dels enligt krigsrättens och krigshovrättens förenämnda utslag 3,078 kronor 75 öre jämte ränta, dels ock härutöver 17 kronor 50 öre, finge efterskännas och fordringsbeloppen ur lantförsvarets räkenskaper avskrivnas.

Statskontoret har i utlåtande den 1 december 1934 med hänsyn till föreliggande omständigheter och på de av artilleri-, fortifikations- och intendentsdepartementen anförda skäl förklarat sig icke vilja motsätta sig, att statsverkets förevarande fordran å Schyllander efterskänktes.

I anslutning till vad myndigheterna sålunda anfört finner jag mig böra tillstyrka, att Schyllander befrias från skyldighet att ersätta de kronan till följd av ifrågavarande eldsvåda förorsakade utgifter.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att Nils Gösta Schyllander må befrias från betalningsskyldighet till kronan beträffande dels enligt Göta trängkårs krigsrätts utslag den 13 januari 1934 och krigshovrättens utslag den 5 juni 1934 utdömda 3,078 kronor 75 öre jämte ränta, dels ock ett belopp av 17 kronor 50 öre, samt

att de belopp, från vilkas gäldande Schyllander sålunda befrias, må ur lantförsvarets räkenskaper avskrivas.

Vad departementschefen under punkterna 1:o—3:o hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämma, behagar Hans Maj:t Konungen bifalla samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

A. Broberg.
